

Cal Pons

Gaià

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sector de la riera de Cornet, al sud-est del terme de Gaià
Emplaçament Ctra. BP 4313 que surt de Balsareny, al km. 35 pista asfaltada direcció nord uns 3,5 km
Alçada: 505

Coordenades:

Latitud: 41.91181
Longitud: 1.94536
UTM Est (X): 412536
UTM Nord (Y): 4640522

Classificació

Número de fitxa 08090-11
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani Popular
Segle XIII-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 08089A010000490000YQ
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dj., 10/05/2018 - 02:00

Descripció

Masia de dimensions considerables, d'origen medieval, que es troba emplaçada en un promontori amb bon domini visual de l'entorn: la vall de la riera de Cornet. Cal Pons és molt a la vora d'un altre antic mas, cal Salomons, en una situació encara una mica més alta. Consta d'un cos residencial de planta rectangular (amb planta baixa més un pis i golfes) i un gran cobert situat al costat de migdia, gairebé enganxat a la façana d'aquest sector. La façana principal, encarada a llevant, té un portal adovellat i, al primer pis, diverses finestres amb ampit de pedra. La central s'ha transformat en balcó. La construcció actual deu ser majoritàriament del segle XVIII (1721 segons la data del portal), i posteriorment devia ampliar-se cap a migdia. L'altra façana destacada es troba en aquesta banda, amb una galeria de quatre arcades que ha quedat pràcticament tapada pel cobert adjacent. La resta de façanes presenten finestres al primer pis (alguna deixa entreveure llinda i brancals de pedra). Els murs són de pedra i arrebossats. El cobert situat al sud va construir-se el 1934, segons indica una inscripció. Al nord i oest hi ha altres coberts auxiliars. La masia ha conservat els volums i les característiques constructives tradicionals, sense ampliacions modernes.

Observacions:

A la dovella central del portal: 1721.

A la porta del cobert sud: JVM 1934

Informació oral facilitada per M. Carme Ferrer Capdevila

També s'escriu, en alguns casos, cal Ponç

Història

Segons dades recopilades per Josep M. Badia, aquest mas ja existia al segle XIII. Concretament, apareix esmentat en un pergamí de l'any 1259 de l'Arxiu del Prat de Cornet, amb la denominació llatinitzada de Poncis. Llavors l'hereu era un tal Pere i el mas pertanyia a la parròquia de Santa Maria de Gaià. En un capbreu del castell de Gaià de 1692-93 el mas és denominat Pons de Comadoms, i l'hereu és llavors Pere Pons. Posseïa altres masos secundaris o terres d'altres masos: Puigdot (que es trobava al nord de cal Pons), Quatre terres i Tres terres. Més tard, cal Pons fou absorbit pels grans propietaris del Soler de Lloberes, que així aconseguien unificar dos masos veïns, ja que el de Salomons feia temps que formava part d'aquesta heretat. Així, segons el Registre de la Riquesa de 1883, cal Pons és una de les tres masoveries del Soler de Lloberes, juntament amb Salomons i Sant Jordi. En aquest registre s'especifica que les terres de cal Pons abastaven una superfície de 25,49 ha, conreades sense la participació de parcers. En canvi, el mas veí de Salomons només tenia 4 ha.

A la dècada de 1930 el propietari era Josep Vilarmau Moratones i vivia a Manresa. El seu hereu fou Joan Vilarmau Coll, i els fills d'aquest Josep i Rosa Vilarmau Vila. En aquesta època cal Pons era habitat per masovers. Entorn de 1959 s'hi van instal·lar els Ferrer, l'actual família de masovers. Ramon Ferrer Vilanova era pastor de cal Roca, de la parròquia de Sant Miquel de Terradelles, i venia sovint a pasturar els ramats per aquestes terres. Interessat en trobar una casa que oferís més facilitats perquè la seva filla pogués anar a l'escola, va fer tractes amb Josep Vilarmau per entrar com a masover. La seva filla, M. Carme Ferrer Capdevila, i el seu marit continuen de masovers a cal Pons i encara tenen ramats.

Bibliografia

BADIA, Josep M (2016). "Història", "Arquitectura", Gaià, t'estimo. Reviu Gaià, Grup de Recerca, Gaià, p. 60, 68, 85, 195.

IGLESIAS PERA, Lluís (2006). Pla Especial Urbanístic pel qual es cataloguen les masies i cases rurals del municipi de Gaià. Ajuntament de Gaià (document no aprovat oficialment), núm. 19.

